

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

<i>Бугасівська Єлизавета Євгенівна, Зелінченко Анастасія Олегівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ.	140
<i>Голуб Анастасія Сергіївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МАШИНОМІСЦЕ (ПАРКОМІСЦЕ) ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	144
<i>Гринько Андрій Русланович,</i> ПРАВО ПАЦІЄНТА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН СВОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЇЇ ТАЄМНИЦЮ	147
<i>Гриценко Давид Сергійович</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФОРВІ АКТИВИ В УКРАЇНІ	151
<i>Грушко Влада Олегівна</i> НЕДОТОРКАННІСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ.	155
<i>Даїдаміров Тімур Новруз огли,</i> УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ МАЙНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ	159
<i>Джабраїлова Вікторія Володимирівна</i> ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ	162
<i>Дмитрук Дар'я Олександрівна,</i> СПАДКУВАННЯ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	166
<i>Доможирська Наталя Олегівна,</i> РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ. ПРИНЦИП ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ПОДОЛАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	170
<i>Драганова Дарія Сергіївна,</i> СПАДКУВАННЯ АКАУНТІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.	173
<i>Жулавська Еліна Костянтинівна,</i> СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО	176
<i>Заборська Ксенія Андріївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	180
<i>Колесниченко Анна Андріївна,</i> СПАДКУВАННЯ МАЙНА ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ.	183
<i>Комаровська Еріка Едуардівна,</i> УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	186
<i>Короткевич Іван Андрійович,</i> ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАЙНА	188

- активну роль органів, які відповідно до ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сприянні недопущенню дискримінаційних проявів з боку органів, які відповідно до ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. No 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Сафончик О. І., Шамота О. В. Принцип гендерної рівності за сімейним законодавством України. *Часопис цивілістики*. Вип. 41. 2021. С. 18–22.

Драганова Дарія Сергіївна,

*студентка 1-го курсу магістратури Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

СПАДКУВАННЯ АКАУНТІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Дослідження правової природи акаунтів як об'єктів спадкування слід почати з визначення спадщини відповідно до українського законодавства. Згідно зі ст. 1216 ЦК, спадкування – це перехід прав та обов'язків від померлого (спадкодавця) до спадкоємців. Отже, спадкування стосується не речей, а прав і обов'язків.

Питання спадкування цифрового контенту, зокрема акаунтів, в українському законодавстві не врегульоване. Акаунт може містити особисту інформацію та результати інтелектуальної діяльності, але питання, чи може право на акаунт переходити до спадкоємців, залишається відкритим. Варто зазначити, що акаунт не є власністю особи, яка його створила. Це сукупність наданої інформації та прав користувача в системі.

Акаунт дає доступ до певних послуг, але право на акаунт в повному розумінні не може бути успадковане згідно з українським законодавством. Інформація на акаунті може належати особі, але сам акаунт залишається власністю провайдера. Таким чином, успадкування прав на акаунт, як на власність, є неможливим.

Можна обговорити можливість спадкування права користування акаунтом. Це піднімає питання оборотоздатності акаунтів. Наприклад, у 2022 році Девід Бекхем передав свій інстаграм-акаунт, а у 2019 році пропонували купити київську групу за 1 мільйон доларів. Такі випадки, як купівля, продаж і навіть викрадення акаунтів, є звичними [1].

Якщо акаунти є оборотоздатними, чому б не розглянути спадкування прав на них. У зазначених випадках відбувається передача доступу, наприклад, через логін і пароль. Існують поради про те, як закріпити за собою придбаний акаунт, щоб попередній власник не отримав до нього доступ.

Реєстрація акаунтів часто відбувається за номером телефону або електронною поштою. На нашу думку, право користування акаунтом слід розглядати як немайнове благо, пов'язане з особою спадкодавця, включаючи ім'я та реєстраційні дані. Номер телефону в Україні поки не прив'язаний до особи за паспортом, але може використовуватися для електронного підпису. Те ж стосується й електронної пошти, яка вважається особистою.

Підписники, що є показником цінності акаунту, часто прив'язані до конкретної особи-автора. І. Томаров досліджував природу правочинів щодо доступу до акаунтів, зазначаючи, що логін і пароль є інформацією, а не річчю, тому договір може стосуватися лише майнових прав. Більшість сервісів забороняють ділитися логіном і паролем із третіми особами.

При спадкуванні, якщо особа залишить у заповіті логін та пароль, це може порушити правила користування. Також зміна логіна і пароля до відкриття спадщини може ускладнити доступ до акаунту. Якщо правила не забороняють передачу даних, питання про можливість передачі акаунту шляхом повідомлення логіна і пароля залишається відкритим [2].

Комерційні акаунти, створені для підприємницької діяльності, також пов'язані з конкретними суб'єктами підприємництва. Цивільне право повинно реагувати на зміни у суспільстві, щоб регулювати нові реалії, адже законодавство часто залишається на рівні XX століття.

Процеси обороту прав на доступ до акаунтів активно розвиваються. Визнання акаунтів такими, що не можуть відчужуватися, лише підтверджує відсутність правового врегулювання і залишає цю сферу «в тіні». На наш погляд, потрібно законодавчо допустити перехід права користування акаунтом, але з умовою, що це питання вирішується надавачем послуг та користувачем у рамках договору.

Деякі компанії вже мають напрацювання в цій сфері. Наприклад, Facebook дозволяє вказати особу, яка отримає обмежений доступ до акаунта померлого. Цей акаунт стає «пам'ятним», і новий користувач не може змінювати його дані. Google пропонує можливість надати доступ до акаунту до 10 людям у разі неактивності, а Apple дозволяє близьким подавати запити на доступ до даних померлого.

У всіх цих випадках не йдеться про спадкування, навіть якщо це так називають на сервісах.

Для підтвердження смерті на більшості сервісів достатньо свідоцтва або некрологу, а для доступу до акаунта – документа, що підтверджує спорідненість. Відсутність заповіту чи термінів прийняття спадщини не згадується, тому процес отримання доступу до акаунта не пов'язаний зі спадкуванням [3].

За відсутності обмеженого доступу в сервісі можна укласти договір, наприклад, блокчейн-контракт, який має надати доступ спадкоємцям на підставі свідоцтва про спадщину. У Німеччині суд визнав, що акаунти в соціальних мережах, включаючи медіафайли та особисте листування, є об'єктами спадкування.

Акаунт може бути цінним не сам по собі, а через вміст, який охороняється правом інтелектуальної власності. Згідно зі статтею 418 Цивільного кодексу України, право інтелектуальної власності включає результати творчої діяльності, а стаття 420 визначає бази даних як об'єкти права інтелектуальної власності.

Таким чином, цифрові дані, що є результатом творчої праці, належать до об'єктів права інтелектуальної власності та можуть бути предметом спадкування, згідно зі статтею 1218 Цивільного кодексу України. Однак через специфіку цифрових даних складно здійснювати їх ідентифікацію та охорону.

Інститут секретного заповіту не підходить для розпорядження ІТ-об'єктами, а реалізація спадкування «безтілесних» об'єктів за чинним законодавством є практично неможливою. Враховуючи ці про-

блеми, необхідно переглянути перелік об'єктів цивільних прав і розробити конкретні механізми їх обороту [4].

Враховуючи викладене, можна підсумувати, що цифровий контент є складним об'єктом, що охоплює як майнові, так і немайнові права. Він не вписується в жоден інститут цивільного права, тому потребує спеціального законодавчого регулювання, зокрема щодо спадкування. Правила різних месенджерів стосовно смерті власника цифрового контенту не завжди передбачають спадкування; часто вони визначають доступ родичів чи третіх осіб. Це підтверджує необхідність правового регулювання спадкування цифрового контенту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аліна С. С. Спадкування ІТ-об'єктів за сучасним цивільним законодавством. дис. ... доктора філософії за спец. 12.00.03. Одеса, 2020. 185 с.
2. Ліцкевич О. Що відбувається з акаунтами в інтернеті після смерті користувача. 2021. URL: <https://tech.liga.net/ua/technology/article/chto-proizoydet-s-vashimi-akkauntami-v-sotssetyah-posle-vashey-smerti>
3. Максимович Т. М. Щодо питання правового регулювання акаунтів в мережі Інтернет. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 62-64.
4. Некіт К. Г. Поняття та правова природа акаунта в соціальній мережі. *Часопис цивілістики*. 2018. № 30. С. 60–65.

Жулавська Еліна Костянтинівна,

*Студентка І курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО

Україна належить до тих країн, де сурогатне материнство дозволено законом. Інтеграція шлюбу з досягненнями в репродуктивних медичних технологіях ще не повністю завершена, що робить правовий захист сурогатного материнства одним із найбільш заплутаних і нерегульованих інститутів у міжнародному цивільному та сімейному праві.